

SARAH GOODWIN

**ROK
V RÁJI**

Rok v ráji

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.dominoknihy.cz
www.albatrosmedia.cz

Sarah Goodwin
Rok v ráji – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

SARAH GOODWIN

**ROK
V RÁJI**

2022

Mým rodičům, protože věřili, že dokážu cokoliv.
Přes to (nebo právě proto), že já jsem to tak neviděla.

Prolog

Promrzlá na kost se vypořádám z loďky a rozhlížím se po vesnici. Není to Creel, ale nějaké velice podobné místo, kde domy padají k hladovému moři jako balvany. Rybářské bárky a popraskaný beton. Stojím tam a pořád se jemně kolébám v rytmu člunu, ze kterého jsem právě vystoupila. V domech panuje naprosté ticho a klid.

Přestože jsem došla tak daleko a zažila tolik věcí, z představy, že bych měla přistoupit k nějakým dveřím, zaklepat a ocitnout se tváří v tvář cizímu člověku, mě mrazí. Co v těch domech číhá? Je tam vůbec někdo?

„Stalo se ti něco, holčičko?“

Otočím se tak prudce, že div neupadnu. Na prahu malého domku stojí stará žena ve vlněné sukni a huňatých pantoflích. Má vykulené oči a v ruce drží drátěný nosič s prázdnými láhvemi od mléka. Záda má shrbená, jak se ho chystala položit přede dveře.

Když se obrátím, všimne si popruhu pušky a upustí láhve, ty se rozbijí a střepy se rozprsknou po betonovém schodu. Ze

SARAH GOODWIN

stařeniny tváře číší strach, a tak sundám pušku z ramene a položím ji na zem.

Narovnám se a pohlédnu na potřhané a zablácené oblečení, které mi visí na kostnatém těle. S námahou rozevřu slepené rty pokryté solí.

„Zavolejte policii.“

Kapitola 1

„Maddy?“

Zamrkala jsem a náhle si uvědomila, jak dlouho jsem nechala položenou otázku bez odpovědi. Srovnala jsem si notebook na kolenou a podívala se na svůj obraz na monitoru. Ve světle kuchyňských zářivek jsem na mizerné webové kaměře vypadala nazelenale. Měla jsem rozčuchané vlasy, i když jsem se před videohovorem česala. V poslední době jsem navíc přibrala, takže jsem měla odulý obličej jako ropucha. Kdybych nemrkala, vypadala bych skoro jako mrtvá.

„Ano, promiňte,“ řekla jsem. „Jak jsem se dostala k botanice, ehm... Vlastně díky otci. Byl zahradník. Tedy ne profesionální. Měli jsme zahradu – se zeleninou.“ Blábolila jsem nesmysly a nenáviděla se za to. Žena na obrazovce, která se mnou vedla pohovor, se na mě strojeně usmívala. Jmenovala se Sasha. Seděla v prosklené kancelářské kóji a nažehlené černé sako jejího kostýmu ostře kontrastovalo s bílou stěnou.

SARAH GOODWIN

Přinutila jsem se nadechnout. „Táta – a taky máma – mě vzdělával doma. Takže všechno, co jsem se naučila o biologii a rostlinách, bylo od něj. Zahradě se hodně věnoval.“

„Takže jste měla domácí vzdělávání? To není moc obvyklé – byla jste někdy v... tradiční škole?“ Taktně se vyhnula slovu „normální“.

Hryzla jsem se do rtu. „Ehm, ano. Doma jsem se učila až od jedenácti. Předtím jsem chodila na základku u nás na vesnici. Všichni pak přešli na střední ve městě.“

Živě jsem si vybavila první den ve velké městské škole. Jak se noví spolužáci posmívali mé svačínové krabičce s kresleným pejskem. Jak se kamarádky ztrácely v davu a nechávaly mě samotnou v novém, neznámém prostředí, ve kterém jsme se najednou všichni ocitli. Jak mě mnohem starší holky se rtěnkou a cigaretami vyháněly ze záchodů. Celou cestu domů jsem v autě probřečela. Máma se na mě jednou podívala a vzala mě do své měkké náruče.

„Vidíš, co jsem ti říkala?“ obrátila se na tátu. „Tahle škola není pro ni.“

Během několika týdnů bylo všechno vyřízené a já už jsem do školy nemusela. Tenkrát jsem byla ráda, ale později jsem litovala, že jsem své pocity lépe neskrývala. Kdykoliv jsem chtěla vyzkoušet něco nového mimo domov – pečení brownies, balet, jízdu na koni –, máma mi rychle připomněla, jak to dopadlo „minule“. Díky té události měla při každé debatě poslední slovo.

Sasha naklonila svou lesklou blondátou hlavu na stranu, zamračila se a značkové brýle jí sklouzly z kořene nosu.

ROK V RÁJI

„Mělo to nějaký konkrétní důvod? Naši diváci by se o vaší minulosti chtěli určitě dozvědět víc.“

„Nic zvláštního,“ odpověděla jsem s nuceným úsměvem. „Rodičům se jen nelíbila škola, která byla nejbliž. Na venkově zas tolik možností není.“

„Tak to asi bylo těžké najít si kamarády, ne?“

Vycítila jsem hrozící nebezpečí. Aby mě vybrali, musela jsem působit jako aktivní osobnost, optimistka s dobrodružnou povahou „otevřená novým zkušenostem a myšlenkám“. Stálo to na webových stránkách. Zapamatovala jsem si to. Tohle se představě „aktivní osobnosti“ vzdalovalo. Bylo to příliš blízko pravdě.

„Ani ne,“ odušila jsem. „Časem jsem odešla na univerzitu, a tam bylo všechno úplně jiné. Vzrušující.“

Usmála se a já se v duchu otřepala. Ano, na univerzitě to bylo vážně jiné. Byla jsem sama. Žádné příjemné večerní čtení u krbu s mámou. Žádné dlouhé procházky s tátou a psy. Jen hudba a celebrity, o kterých jsem v životě neslyšela. Oblékala jsem se jako stará mladá a myslela si, že v devět večer si má člověk číst v posteli, a ne do sebe lít jednoho panáka za druhým a pak vrávorat na poslední autobus do města.

„Zdá se, že máte s rodiči velice blízký vztah,“ řekla, jako by mi četla myšlenky a viděla všechny ty osamělé večery, kdy jsem telefonovala mámě. „Nebude se vám po nich stýskat, až budete pryč?“

„Ne... Teda, samozřejmě ano, ale... to bude v pohodě.“ Přinutila jsem se nepodívat na poličku, kde bylo osamělé právní s povadlou lilií a lehce šilhající holubicí, které vyjadřovalo

SARAH GOODWIN

nejhlubší soustrast mého šéfa a hrstky kolegů. „Na webu se píše, že reality show pojednává o konci světa. Jak to v té vaší verzi dopadne? Budou naši zemi bombardovat, nebo vypukne hladomor? Válka?“

Sasha se usmála. „To je právě jedna z otázek, které jsem vám chtěla položit. Záměrně to necháváme otevřené, abychom mezi soutěžícími vyvolali diskusi. Ve světě se teď děje tolik věcí. Každý má svou vlastní teorii o konci světa. Jak bude vypadat podle vás?“

Ucítila jsem kyselou pachut' v krku. Můj svět tak, jak byl, už skončil.

„Já nevím. Možná... V jedné diplomce jsem psala o nebezpečí monokultur. Pokud budeme pěstovat výhradně jeden druh rostliny a objeví se škůdce, který ji zničí, může se zhroutit zásobování jídlem.“ Viděla jsem, jak povytáhla obočí, a okamžitě jsem zalitovala, že jsem neřekla něco méně učebnicového. „Ale asi bych si vsadila na zombie,“ dodala jsem chvatně a uchechtla se. „Myslím si, že většina lidí by byla zklamaná, kdyby nastala apokalypsa a chyběli by v ní zombíci.“

Sasha se zasmála a já si oddechla, ale opatrně, aby to kamera nezachytila.

„Takže, na co se těšíte nejvíc, pokud vás vyberou do *Posledního útočiště*?“

Tentokrát jsem mohla odpovědět upřímně a bez rozmyšlení. „Na útěk.“

Od svého života, od smutku, od sebe samotné.

Potřebovala jsem prostě pryč.

—

ROK V RÁJI

Když mi přišel e-mail, že mě přijali, nejdřív jsem tomu nechtěla věřit. Pak jsem se rozbřečela a srdce se mi rozbušilo vzrušením. Získala jsem to, co jsem chtěla. To, co jsem potřebovala. Šanci na útěk.

Zašla jsem si k nové lékařce pro potvrzení, že jsem zdravotně způsobilá zúčastnit se show. Taky jsem byla, když tedy pomineme psychoterapii, kam jsem nechodila, a prášky, které jsem musela brát – ale o tom nemusela vědět. Poté jsem odjela do Londýna na oficiální pohovory, které se budou vysílat v televizi, až se pořad dostane do éteru. Nechali mi udělat vlasy a make-up. Otázky mi kladla Sasha, na tuhle část zřejmě ještě nenajali moderátora. Připadalo mi to jako pochybení, ale co já vím? S konečným produktem jsem si stejně příliš nelámala hlavu. Chtěla jsem se dostat na ostrov. Na to, co bude potom – na vysílání, na rozhovory, na návrat do života – jsem myslet nechtěla.

Na ostrov jsme měli jet ve dvou skupinách, kluci a holky. Tak nám Sasha říkala. Kluci a holky. Jako bychom byli děti ze Správné pětky, které se vydávají vstříc dobrodružství. To jsem ale neřekla. Sasha nevypadala jako člověk, který si pamatuje Enid Blytonovou.

Se svými třemi parťáčkami jsem se setkala na nádraží v Glasgowě. Táhla jsem se přes celou zemi s plnými bágly a byla jsem z toho dost ztrhaná. Řekli nám, že na ostrově máme očekávat nějaký stavební materiál, náradí a zásoby potravin. Až když jsem do tašky ukládala knihy o botanice a role toaletního papíru, uvědomila jsem si, jak málo si toho s sebou můžu vzít.

SARAH GOODWIN

Zastavila jsem se kousek od místa srazu – stanoviště taxíků pod umělohmotnou stříškou. Tam už stály tři ženy oblečené podobně jako já a se stejně objemnou bagáží. Dvě vypadaly starší než já, třetí byla mladší, přilepená k iPhonu. V první chvíli jsem měla chuť otočit se a vzít nohy na ramena. Po dlouhé cestě to měli být první lidé, s nimiž se dám do řeči. Skoro rok jsme spolu měli sdílet jeden ostrov, jeden domov. Hladina mé úzkosti vylétla prudce nahoru a musela jsem se přinutit, abych k nim vykročila. Znovu jsem si připadala jako první den ve škole.

„Patříš k nám?“ zahalekala první z nich, která si mě všimla. Měla krátké melírované vlasy s dlouhou ofinou. Její plet byla vrásčitá a opálená do hněda, usměvavá ústa se leskla perleťově růžovou rtěnkou. Políbila mě na obě tváře. „Už jsme si začínaly myslet, že nedorazíš, vidíte, dámy?“

„Omlouvám se. Autobus měl zpoždění. Práce na silnici.“

„Aha, my jsme přijely vlakem. Mimochodem, já jsem Gill – a ty?“

„Maddy,“ řekla jsem s pocitem, že jsem hned zkraje zklamala.

Gill jsem odhadovala na čtyřicet a něco, ale přestože byla o více než deset let starší, působila mnohem mladším a živějším dojmem než já. Mluvila hlasitě a bylo jí jedno, že se lidé kolem ohlížejí. Také vesele ignorovala ceduli „Zákaz kouření“ umístěnou pod přístřeškem.

„Tohle jsou Maxine a Zoe,“ oznámila Gill, ukázala na dotyčné cigaretou a poprášila popelem tašku, kterou jsem právě odložila. „Maxine je učitelka v důchodu a Zoe je z Indie.“

ROK V RÁJI

„Ve skutečnosti z hrabství Kerry,“ zvedla Zoe obočí.

Gill se zářivě usmála. „Zkusím sehnat taxíka.“

Když Gill odběhla, Maxine s pousmáním přistoupila blíž. Byla o něco starší než Gill, mohlo jí být kolem padesátky. Měla rovné šedivé vlasy a fleecovou bundu s různými nášivkami. Podala mi ruku a já ucítila její drsnou dlaň a závan levandule. Okamžitě mi připomněla mámu.

„Chladno, že?“ podotkla a podívala se na hrozivě šedou oblohu. „Zabalila jsem si termoprádlo, ale myslela jsem, že ho do příjezdu na ostrov nebudu potřebovat.“

„U moře bude ještě větší zima,“ řekla jsem. „Ale aspoň si tam budeme moct rozdělat oheň. To uprostřed nádraží úplně nejde.“

Zoe se zahihňala a strčila si telefon do kapsy. „Co takhle otevřít si v přístavišti maršmelouny?“ Vytáhla z tašky obrovský sáček bílých pěnových bonbonů a zamávala jím na mě. „Dárek na uvítanou,“ prohodila zvesela. Taky jsem se na ni usmála.

Byla o pár let mladší než já, nejspíš něco přes dvacet. Měla zářivý hedvábný šátek na hlavě, brýle s tlustými obroučkami a kroužek v nose. Tipovala jsem ji na studentku nebo umělkyni. Uložila sladkosti a podala mi ruku potetovanou henou. Potrásla jsem jí, ohromená jejím nenuceným stylem.

Vtom se na scéně znovu objevila Gill a s rukama kolem úst volala jako do tlampače: „Tady! Vezměte mi tašku!“

Dovlekly jsme se k ní a zastihly ji, jak se pořád dohaduje s taxikářem. Do naší destinace se mu zjevně nechtělo. Ani jsem se mu nedivila. Vesnička Creel byla jen tečkou se jménem na mapě, dál se snad z Glasgowa bez lodi dostat nešlo.

SARAH GOODWIN

Ať už díky Gillině přemlouvání nebo rostoucímu počtu zmačkaných bankovek, které se nám podařilo najít v zavazadlech, řidič nakonec souhlasil, že nás tam odveze. Nahrnuly jsme se do auta a vmáčkly se mezi zavazadla. Maxine nabídla dokola bonbony s citronovou příchutí a nechaly jsme nádraží za zády.

„Jsem zvědavá, jaké to tam bude,“ řekla Zoe, když si v taxíku vyfotila několik selfíček. „Něco vám povím: začínám litovat, že jsem si vzala bikiny.“

Všimla jsem si, jak se na to Maxine zatvářila – zčásti překvapeně, zčásti pohrdavě. Bikiny na skotském ostrově budou celkem k ničemu, pokud tempo globálního oteplování v příštích měsících výrazně nezrychlí. Zdálo se však, že Zoe svá slova nemyslela tak úplně vážně.

„Mě by zase zajímalo, kdy potkáme kluky,“ řekla Gill. „Odkud vyplouvá jejich loď?“

„Nemám tušení,“ odvětila Maxine. „Nejspíš kousek na sever od nás. Nechápu, jaký to má smysl. Vždyť všichni jedeme na jedno místo.“

„Ale je to sranda, ne? Nevědět, kdo tam bude,“ prohodila Zoe. „Doufám, že budou fajn. Aby se třeba nechovali moc chlapácky.“

„Ale zase aby uměli postavit dům,“ ozvala se Gill. „Nerada bych celý rok kempovala venku.“

„Víš jistě, že sis vybrala správnou show?“ zeptala se Maxine lehkým tónem.

„Pozor, já jsem venku ráda. Miluju práci na zahradě a opalování, ale čtyři pevné stěny a podlaha jsou na spaní lepší než pytel,“ řekla Gill.

ROK V RÁJI

„Já kempování miluju, čtyřikrát jsem byla na festivalu v Glastonbury. Je super, když se člověk nemusí starat o všechny ty domácí věci – jen bláto, třpytky a půllitr cideru,“ zašvi-tořila Zoe. „A co ty, Maddy?“

Překvapeně jsem zamrkala, že se mám přímo zapojit do jejich rozhovoru. Docela ráda jsem jen poslouchala a pozorovala dění.

„Já... Taky ráda kempuju. Když jsem byla mladší, jezdila jsem s rodiči. Člověk tam toho hodně přečte, když ho nic nerozptyluje.“ Do kempu jsme vždycky jezdili mimo sezonu, abychom ušetřili. I když byly v okolí jiné děti, máma mi zakazovala za nimi chodit na hřiště nebo k bazénu. Chtěla mě mít u sebe. Kdyby mě pustila, bůhví co by se mi mohlo stát.

Ty tři si během celé cesty povídaly. Vzduch vzadu v autě byl stále teplejší a vlhčí a okna se zamlžovala jejich dechem. Řidič zhruba každých deset minut zesílil rádio a zamračil se do zrcátka, pokaždé víc. Opřela jsem čelo o chladivé sklo a zavřela oči.

Kapitola 2

„Děsná kosa,“ řekla Zoe a ještě víc se zachumlala do velké vojenské bundy. „Kde je ta loď?“

„Netuším,“ odpověděla jsem. „Třeba má jen zpoždění.“

Zoe vytáhla iPhone. Jeho pouzdro bylo poseté ozdůbkami. „Nula zmeškaných hovorů.“

Zatvářila jsem se znepokojeně a znovu se zadívala na moře. Na obzoru nebylo po lodi ani památky. Podle dopisu z produkce přitom měla připlout už před půl hodinou. Zima mi pronikala až do morku kostí. Zajímalo mě, jestli už organizátoři vyzvedli čtyři další potenciální trosečníky. Jestlipak už vstoupili na neposkvrněný písek našeho pustého domova?

Pohlédla jsem na ostatní a viděla, že Gill dál kouří jednu cigaretu za druhou a podupává nohou. Maxine měla nově vy-
padající termosku a něco z ní ucucávala.

Položila jsem cestovní tašku k železnému zábradlí na okraji nábreží. Když jsem se naklonila a lépe si prohlédla roz-
bouřené moře, všimla jsem si, že v něm je *fucus vesiculosus*,

ROK V RÁJI

chaluha bublinatá. Tmavá mořská řasa posetá výraznými puchýřky. Alespoň neumřeme hlady. I když při představě, že bych to měla jíst, jsem se v duchu otrásla.

Jak se dalo očekávat, Creel vypadal jako rybářská vesnice. I toto označení však bylo trochu nadsazené: šlo jen o pět domů ošlehaných větrem shluklých kolem dlážděného náměstíčka s betonovou plošinou klesající k moři. Dva domy měly v oknech podomácku vyrobené cedule „Na prodej“ vybělené sluncem.

Navzdory omšelým budovám a absenci života se mi to místo líbilo. Připadalo mi divoké, jako by se znovu stávalo součástí moře. Dokonce i betonové nábřeží bylo zvětralé a zjizvené řadou bouří. Zdálo se, jako by domy i maličký přístav někdo opustil a mořské vlny si ho lačnými pěnivými prsty postupně braly zpět.

Unavená čekáním jsem se vzdálila od ostatních a doufala, že mě chůze zahřeje. Na druhém konci betonového nábřeží jsem si hlasitě vydechla. Konečně jsem měla kousek soukromí, což byla po stresující jízdě v autě plném lidí vítaná změna. Klekla jsem si, zalovila v batohu, vyhrabala pletenou čepici a nasadila si ji na hlavu.

Zrovna jsem uvažovala, že si obléknu další svetr, když se na okraji skalnatého pobřeží objevila loď. Byla příliš malá na to, aby to byla ta, na kterou jsme čekaly, sotva větší než rybářská veslice. Sledovala jsem, jak se houpavě přibližuje, a viděla, že v ní sedí starší muž s rudým obličejem a vybledlou kombinézou, která byla původně modrá, ale u límce už úplně zeshedla. Vyskočil z loďky, vytáhl ji na betonovou plošinu a pak

SARAH GOODWIN

začal vykládat rybářské koše. Uvnitř jsem viděla kraby, kteří cupitali jako obří pavouci a snažili se uniknout ze zajetí.

„Dobrý den,“ pozdravila jsem, když vzhlédl a uviděl mě.

„Brej...,“ odušil. Zbytek pozdravu odnesl vítr.

Ještě chvíli jsem ho pozorovala při práci, ale pak mě přemohly obavy. Vykročila jsem k němu.

„Promiňte, nevíte něco o lodi, která odtud má dnes plout na ostrov Buidseach? Čekaly jsme, že už tady bude.“ Kývla jsem směrem k ostatním.

S čerstvě vyprázdněným košem v ruce se narovnal a pak znepokojivě zavrtěl hlavou.

„Vo žádný nevim,“ řekl. Měl podstatně silnější přízvuk než taxikář. Ve větru mu nebylo úplně dobře rozumět.

„A o ostrově Buidseach víte? Je to někde blízko?“ zeptala jsem se a přemýšlela, jestli to neříkám špatně.

„Je to támhlenc. Blízko zrovna ne,“ ukázal na moře. „A taky neznám nikoho, kdo by tam jezdil. Ještě si nechat potopit loď čarodějnicí.“

Byla jsem si jistá, že jsem se přeslechla. „Čarodějnicí?“

Ohrnul nos. „Buidseach znamená čarodějnice. Ostrov se jmenuje po ní – a o tom ostrově se vyprávěj historiky už od mého dětství. Táta mě tím strašil. Povídal, že když se k němu člověk přiblíží a rozbije se o skály, v tý dálavě už ho nikdo nenajde. Čarodějnice ho vyloví a uvaří si z jeho kostí polívku.“

Nevěděla jsem, co na to říct. Na čarodějnice jsem samozřejmě nevěřila, ale skály a vraky lodí byly něco úplně jiného. Žaludek se mi sevřel novým strachem a muž si toho zřejmě všiml, protože se usmál a zatřásl hlavou.

ROK V RÁJI

„Jenom báchorky, děvče. Abych se naučil mít z moře respekt.“

Pokusila jsem se mu úsměv oplatit, pak jsem se otočila a zapátrala očima na obzoru. Žádná loď, dokonce ani šmouha země v dálce. Ostrov nebylo z pevniny vidět.

Obrátila jsem se zpět k rybáři a zjistila, že už posbíral kraby do kbelíku a kráčí k nejbližšímu domku. Asi usoudil, že už se mnou ztratil dost času. Vtom mi někdo poklepal na rameno, až jsem nadskočila leknutím. Otočila jsem se a uviděla Zoe, která tam stála s čokoládovou tyčinkou v ruce.

„Dáš si? Je bez mlíka, takže stojí za prd, ale mám hlad jako vlk. V tom blbém hotelu neměli žádnou nabídku pro vegany, takže jsem měla jen kousek toastu. Za sendvič s hranolkama bych prodala i babičku.“

Vděčně jsem přijala kousek čokolády. Naposledy jsem jedla na benzince. Nebylo to ideální, ale lepší než nic. Být to na mně, dala bych si pořádnou hovězí pečinku s oblohou a mléčnou rýží posypanou muškátovým oříškem, jakou mi každou neděli dělávala máma.

Už jsem chtěla navrhnout, že zavolám na kontaktní číslo z dopisu, ale vtom klid přístavu prořízlo hlasité houkání. Z kopce dolů k nám mířil na pohled nový terénní vůz. Když jsme se k němu otočily, zatroubil znovu a já jsem uvnitř spatřila nadšeně mávajícího muže.

„To by mohli být lidi z televize,“ vyhrkla Zoe. „Parádní bourák, co?“

Přikývla jsem. V autech jsem se sice moc nevyznala, ale bylo jasné, že tohle je úplně nové. Křiklavě oranžový lak bez

SARAH GOODWIN

jediné poskvrnky zářil do dálky. Bylo taky zřejmé, že majitel není na vůz příliš zvyklý, nebo možná jen mizerně řídí. Auto prudce zabrzdilo na dlažbě a vynořil se z něj mladý muž v obleku. Zoe a já jsme k němu vykročily a přidaly se k ostatním.

„Dobré ráno všem!“ zavolal mladík do mořského větru. „Jste připravené na dobrodružství?“

Jeho hlas jsem poznávala z telefonického pohovoru, který jsem absolvovala po odeslání přihlášky. Byl to Adrian, Sashin kolega. Odhadla jsem, že ona asi vede uvítací řeč k mužům. Za ním vystoupili dva chlápci v teplých bundách a vlněných čepicích, kteří začali vykládat zavazadla.

Shromáždily jsme se kolem i s taškami jako holky na školním výletě. Adrian přijel v elegantním tmavomodrém obleku s růžovou košilí, což nebyl nejvhodnější oděv do chladného počasí. Na nohou měl podlouhlé černé mokasíny, které nebyly určené pro chůzi po dlažbě, takže se cestou k nám trochu klouzal.

„Loď je na cestě – menší technický problém,“ prohodil bezstarostně. „A tihle dva,“ mávl rukou na své společníky, z nichž jeden si zapálil cigaretu, „jsou vaši kameramani. Budou se starat o venkovní fotopasti, které jsme po ostrově rozmístili, a taky o vaše osobní kamery.“

Kameramani vypadali v podstatě stejně, včetně bledé pleti a řídkých hnědých vousů. Oba měli zarudlé oči a unaveně se hrbili, zřejmě následkem stejně náročné cesty, jakou jsme měly za sebou i my. Jeden z nich rychle rozložil stativ a nastavoval kameru, aby mohl natočit náš odjezd.

ROK V RÁJI

„Tady Eric s Ryanem s vámi zůstanou v menším řídicím centru na ostrově – ale nebojte se, nepotkáte se s nimi a budou se držet stranou. Chceme, aby to bylo co nejopravdovější. Proto každý dostanete kameru na tělo, abyste se mohli navzájem natáčet, a solární powerbanku, která ji bude udržovat v chodu. Jak víte, musím od vás vybrat mobilní telefony. Ne že by tam fungovaly, ale nechceme, abyste se zbytečně rozptylovali, hráli hry nebo pořizovali nahrávky. Vrátime vám je, až vás vyzvedneme z ostrova. V případě nouze je však možné využít komunikačního zařízení u kameramanů.“

Vytáhl velkou polstrovanou obálku a my jsme vyndaly telefony. Všimla jsem si, že ten Maxinin je desítky let starý, dokonce ani ne chytrý. Zoe tam hodila svůj mobil jako dítě, které se vzdává oblíbené hračky. Bylo to skoro až dojemné.

„Á, loď už je tady,“ řekl Adrian s patrnou úlevou v hlase. Otočila jsem se a viděla, že k nám spěchá středně velký otevřený člun s malou prosklenou kabinou. Trochu ve mně hrklo. Takže budeme na palubě vydané napospas zimě a stříkající vodě. A to jsem se těšila, jak se ohřeju.

„Než se rozloučíme, ještě trochu připravíme scénu. Bude to úvod naší první epizody,“ pokračoval Adrian a pokynul kameramanům, aby začali natáčet. Zatímco přemísťovali stativ, sledovala jsem, jak loď přiráží k betonovému kotvišti.

Když bylo vše na místě, Adrian začal svou řeč. „Svět, jak ho známe, přestal existovat. Vládne záhuba a pevnina už není bezpečným a vzkvétajícím místem, jakým bývala. Jste polovinou skupiny osmi statečných trosečníků, kteří hledají nedotčené útočiště. Společně založíte novou společnost, začnete

SARAH GOODWIN

od píky, abyste stvořili novou utopii. Máte jeden rok na to, abyste vybudovali potřebnou infrastrukturu, zorganizovali se a vystavěli budoucnost z věcí vyplavených mořem a přírodních zdrojů, které máte k dispozici. Pokud se vám to nepodaří, zanikne celé lidstvo.“

Rozhlédla jsem se po skupince. Zoe vypadala dost pohnutě, kluci od kamer obraceli oči v sloup a Maxine měla výraz plný odhodlání.

„Hodně štěstí,“ uzavřel Adrian, „uvidíme se... v novém roce!“

Adrian se po zrádných dlažebních kostkách doklouzal zpátky k teréňáku a nejistě začal otáčet auto do protisměru. Kameramani se po sobě podívali a jeden z nich zamumlal něco, z čeho druhý málem vyprskl smíchy, následně se zakuckal a odplivl si na dlažbu.

Společně jsme se nalodili, zatímco na nebi se schylovalo k bouři.

Kapitola 3

Moře bylo cestou na ostrov neklidné.

Ostatní ženy se chvíli pokoušely mluvit a plánovat, co uděláme po příjezdu, postupně jsme však všechny čtyři ztichly a sledovaly obzor. Čekaly jsme, až zahlédneme náš nový domov. Naše útočiště. Byla jsem nadšená, přestože mě smáčela ledová voda a bičoval vítr. Vyšší z kameramanů, Eric, se většinu cesty přidržoval boku lodi a občas se hlasitě vyzvracel do vody pod sebou. Druhý muž chvíli natáčel a pak už jen stál. Zřejmě se stejně jako my nemohl dočkat, až cesta skončí.

„Tamhle je!“ zvolala Zoe, která se nakláněla u přídě a v křiklavých palčácích vypadala jako děcko. „Fakt existuje!“

Ostrov se vynořil z mlhoviny na obzoru jako dlouhá šedavá čára korunovaná temnou šmouhou borového lesa. Když jsme připluli blíž, uviděla jsem, že ho lemují rozeklaná skaliska a vzpomněla si, jak mi rybář vyprávěl o vracích lodí. Podívala jsem se na kapitána, který kormidloval loď s přimhouřenýma očima a rty semknutými do tenké linky.

SARAH GOODWIN

Lod' proklíčkovala mezi velkými kameny a obeplula ostrov na jižní stranu, kde byl volnější přístup. Dívala jsem se, jak kapitán trhá kormidlem doleva a doprava, zatímco motor bojující s vodním živlem vrčel a soptil jako vzteklý pes. Nakonec jsme dorazili na mělčinu, která ústila na pláž pokrytou šedým pískem.

Konečně jsme byli na místě. Všemmu jsem ujela a nechala to za sebou.

Jeden po druhém jsme si posbírali zavazadla, přelezli přes bok lodi, šplouchli do vody a přebrodili posledních pár kroků k pevnině. Stanuli jsme na rozpukané šedé skále pokryté plevelem a modravými mušlemi a sledovali, jak člun čeří vodu a bez okolků nás nechává za sebou.

„Tak pojďme, nebo zmrzneme,“ zavelel Ryan, zvedl brašnu s kamerou a opatrně vykročil po kamenech k pláži. Vyдалy jsme se za ním. Zoe vedle mě doslova sršela vzrušením.

„Nemůžu uvěřit, že tady fakt jsme!“

„Ani já ne,“ řekla jsem. „Nemůžu se dočkat, až si rozděláme oheň. Je tu hrozná zima.“

„To je krok číslo jedna – a taky hrnek kafe,“ souhlasila.

Jakmile jsme došli na pláž, Eric s Ryanem nelenili a rozdali nám kamery. Všechny byly připevněné na popruzích s přezkami, které je měly držet ve výšce hrudníku.

„Mějte je pořád na sobě,“ řekl Ryan. Podíval se na Erika, který po cestě lodí pořád nevypadal dobře a opíral se o kameny. „Jsou odolné proti stříkající vodě, takže si je v podstatě můžete vzít všude, jen ne přímo pod vodu. Jinak je to v pohodě. Pokud vám nevádí, že to bude v televizi.“ Mrkl na

ROK V RÁJI

Zoe, která vykulila oči. „Baterky jsou hračka: jednu používáte a druhou stačí nechat na slunci. Měly by se dobít, i když bude zamračeno. Jsou vodotěsné, takže je můžete používat i v dešti. Když něco rozbijete, máme náhradní.“

„Budete se dívat na to, co natočíme?“ zeptala se Maxine, když jsme si všechny připevnily popruhy na hrud' a zapnuly kamery.

„Živě ne, ale ano, budeme kontrolovat, jestli je všechno v pořádku. Všechno je tady zálohované, a až nás vyzvednou, Adrian se na to podívá a řekne nám, co jsme posrali,“ zakoulel očima. „A fotopasti jako je támhleta – ukázal na černou skříňku, kterou bylo na stromě v dálce sotva vidět – „nám taky posílají záběry, ale budeme používat zvuk z vašich kamer, takže je opravdu důležité, abyste je nosily. Uvidíte nás v podstatě jen tehdy, když se něco rozbije a bude potřeba to vyměnit. Fotopasti jsou solární, ale prosím vás, nesnažte se kácet stromy, na které jsme je dali.“ Zapnul zip kufříku s vybavením a štouchl do Erika. „Tak jo, my jdeme na generátor a na kafe – užijte si to.“

„Počkat, a co ostatní? Kde jsou?“ ozvala jsem se a hned ucítila, jak mi vlhký obličej rudne studem.

„To musíte zjistit samy,“ odpověděl Ryan a zakýváním prstů zparodoval Adrianovo gesto „tajemného průvodce“.

„Ale vsadil bych se, že už jsou tady. Měli sraz se Sashou, a ta volala z cesty, aby Adriana vzbudila.“ S posměšným odfrknutím se otočil a oba vykročili po pláži, Eric trochu vrávoral. Potěžkala jsem novou kameru a rozhlédla se po ostatních.

SARAH GOODWIN

„Půjdeme je hledat?“ zeptala se Zoe. „Jestli už tady někde jsou, bylo by to asi nejlepší... Nebo ne?“

„Logiku to má,“ připustila Gill a sehnula se pro tašku. „Pohyb, dámy, jdeme hledat kluky.“

Mně se moc nechtělo jít někoho hned hledat. Ve společnosti ostatních žen jsem se teprve rozkoukávala. Než se setkám s někým dalším, chtěla jsem je nejdřív trochu poznat. Přesto jsem si vzala tašku a následovala je. V krátkém zástupu jsme se ploužily přes pláž k okraji lesa, který se táhl podél pís-ku, jako by se snažil dostat k samotnému moři.

„Je tam někdo?“ zavolala Zoe s úsměvem. „Haló!“

Její hlas se odrážel roztráštěnou ozvěnou od kmenů borovic. Vtom se ozvala hlasitá odpověď a o chvíli později se z lesa vyřítil muž svírající batoh. Otočil se a houkl za sebe.

„Jsou tady, chlapi! Našel jsem je!“ Byl to mladý kluk zhruba v Zoině věku. Měl cigaretu za uchem a usmíval se na nás jako zlatý retrívr. „Ahoj, holky, já jsem Shaun.“

Zoe ho hned objala, jako by byli staří známí. Já jsem se jen představila, podívala se mezi stromy a čekala, až vyjdou i ostatní. Brzy se objevili dva kluci zhruba v mém věku a starší muž, kterému už mohlo být přes šedesát.

„Tohle jsou Duncan, Andrew a Frank,“ oznámil Shaun a gestem je pobídl, aby šli k nám. „A tohle Zoe, Maddy, Gill a Maxine.“

Duncan všechny obešel a podal jim ruku. Všimla jsem si jeho drahých slunečních brýlí posunutých na čelo. Tvář měl narůžovělou a připomínal mi univerzitní ragbisty z lepších ro-din – v sobotu obrázení hospod, v neděli do hospody na oběd.

ROK V RÁJI

Andrew měl husté hnědé dredy stočené do drdolu. Byly překvapivě dlouhé a nejspíš by mu jinak sahaly až k pasu. Jeden biceps mu obepínalo tetování a na sobě měl ošuntělé kalhoty s laclem. Jeho přízvuk nic neprozrazoval, ale stejně jako Zoe mohl pocházet z nějakého moderního univerzitního města v Anglii.

Naproti tomu Frank patřil do hospody. Bylo snadné představit si ho, jak stojí u baru s ohařem u nohou a čte si bulvární noviny. Na plátěné rybářské vestě se mu vyjímal až znepokojivý počet nášivek s anglickou vlajkou a zamračené pohledy, jež vysílal směrem k Zoe, se velice podobaly nesouhlasu. Vypadal zkrátka jako bigotní měšťák, jakých byla moje rodná vesnice plná. Napadlo mě, jestli ho producenti nevybrali právě proto, aby na ostrov s černochem a Indkou poslali rasistu, a vytvořili tak kýžené drama.

Měl to být vzrušující moment. A pro zbytek osazenstva taky byl. Všichni si potřásali rukama a Zoe všechny objímala, dokonce i Franka, který z toho byl očividně v rozpacích. Já jsem si však přesto připadala nepatříčně, jako bych se ocitla na večírku, na který mě nikdo nepozval. Nezbyvalo mi nic jiného než se usmívat, napodobovat Zoe, podávat všem ruku a říkat, jak jsem ráda, že tam jsou.

Po úvodním představování Duncan rázně zatleskal, aby upoutal pozornost. „Takže, vážení, jestli dneska nechceme spát venku, je čas dát se do práce.“

Ozývalo se souhlasné mručení, ale nikdo se ani nepohnul. Asi jsme byli všichni trochu zaskočení. Pak Gillian v dálce něco zahlédla.

SARAH GOODWIN

„Co je to tamhle?“ Ukázala na modrý odlesk v místech, kam voda stoupala při přílivu.

Vydali jsme se na průzkum a našli jsme hromadu stavebních palet, zčásti rozbitých, nylonové lano a krycí plachtu. V umělohmotné bedně se nacházely hřebíky, kladivo, svínovací metr a další náčiní. To modré byly plastové desky připravené izolepou k paletě. Duncan k nim vykročil, odlepil je a přečetl text z papíru, který se ukrýval uvnitř.

„Zdá se, že moře vyplavilo na pláž nějaké věci (nebo tu už před vámi někdo byl?). Teď máte každopádně materiál, s jehož pomocí můžete začít stavět. Všimněte si také skryší se zásobami, které tu mohli zanechat předchozí trosečníci!“ Otočil papír na druhou stranu. „Je tady mapa, na které je vyznačený potok a stanoviště kameramanů.“

„Proč nám museli věci jen tak dát?“ podivil Andrew. „Sakra, já myslel, že to má být ,co nejopravdovější.“

Zoe na mě pohlédla se zvednutým obočím. Oplatila jsem jí stejnou mincí a potěšilo mě, že jsem se začlenila.

„Asi to bude proto, abychom se nemuseli mořit s kácením stromů nebo něčím podobným, když se brzy setmí,“ nadhodila Maxine. „Můžeme si z toho rychle udělat přístřešek a zítřka, až budeme mít čas, začít znovu.“

Zdálo se, že to Andrewa trochu uklidnilo. „Stejně si myslím, že je to hloupost. A ty skryše nebo co – snad máme být poslední na Zemi, ne? Má to být konec světa. Tohle by se ve skutečném životě nestalo.“

„Takže proto ses přihlásil?“ zeptala se Zoe. „Chceš všechno dělat jako ve skutečnosti?“

ROK V RÁJI

„Jo, o to přece jde,“ pokrčil Andrew rameny. „Všechny ty věci, o kterých Sasha mluvila – ropa a znečištění životního prostředí, to už se děje. Tohle –“ ukázal na dlouhou, pustou pláž „– je budoucnost.“

Chápala jsem, kam tím Andrew míří – koneckonců mělo jít o jakýsi sociální experiment. Věděla jsem, že v naší skupině můžou být i survivalisté, kteří se připravují na zkázu. Já osobně jsem se nepřihlásila proto, že bych si chtěla konec světa vyzkoušet na vlastní kůži. Chtěla jsem jen na chvíli vypadnout ze *svého* světa.

„Pojďme vzít věci z pláže a najít místo na táboření,“ navrhl Duncan. Byla jsem ráda, že se někdo chopil iniciativy.

Odnesli jsme zásoby a pak se vrátili pro bagáž. Za pískem se rozprostírala vzrostlá tráva, která končila až na hranici hustého lesa. Borovice a smrky šuměly v mořském větru. Pod nimi byla tma.

„Můžeme se usadit hned tady,“ navrhl Duncan, který se zastavil na rovném místě na okraji lesa. „Nejlepší bude, když se rozdělíme. Někdo půjde hledat vodu a dřevo, a my ostatní zatím začneme stavět.“

Už jsem se chtěla přihlásit, že půjdu pro vodu, ale Zoe mě chytila za ruku a zamávala. „My s Maddy můžeme přinést věci na oheň.“

„Dobře. Gill a...“ Ukázal prstem, jméno už evidentně zapomněl.

„Maxine.“

„Jasně, promiň! Maxine a Gill můžou jít hledat zdroj vody. Vezměte si mapu a podívejte se, jestli je potok někde poblíž.“

SARAH GOODWIN

Zoe a já jsme hodily zavazadla na hromadu k ostatním a vydaly se do úkrytu borovic. I tam byla zima, ale stromy nás alespoň chránily před štiplavým mořským větrem.

„Snad ti nevadí, že jsem tě vzala s sebou,“ řekla Zoe, jakmile jsme se vzdálily od skupiny. „Jen jsem nechtěla, aby mě dali dohromady s někým neznámým. Zvlášť ne s Andrewem – s tím bručounem.“ Zatvářila se, jako by to nemyslela vážně, ale bylo na ní znát, že trochu ano.

„V pohodě,“ ujistila jsem ji. „Takže když tu nejsi kvůli konci světa, proč ses přihlásila?“

„Je to pro mě něco jako rok volna po univerzitě,“ řekla a utrhla trs uschlých hnědých kapradin. „Vím, že to asi zní bláznivě. Ale druhou možností bylo jet do Bombaje, kde žije tátova rodina, a tam je tolik sexistických strejdů, že bych to nedala. Jako jediný z rodiny opustil Indii, a navíc si vzal Irku, takže... no, moc mi nerozumí. A takhle se dostanu do televize – lidi si na podobných reality show dělají kariéru. Už jsem si zařídila sociální síť @ZozoYogi. Hlavně o osvětě, józe a tak.“

„Osvětě o čem?“

„Hlavně o životním prostředí. Je fakt hnus, kolik vyhozených plastů skončí v moři. Viděla jsi ten dokumentární film o želvách? Hrůza.“

Zatímco jsme sbíraly větve, klacíky a trsy suchého kapradí, rozpovídala se o svých upcylačních projektech. Byla to jednostranná konverzace, která mě docela uklidňuje – stačí jen občas říct „hmm“ a stejně běží. Zoe působila opravdu sympaticky a mně se ulevilo, že jsme se tak snadno sblížily. I když se o to zasloužila především ona.

ROK V RÁJI

„A proč ses přihlásila ty?“ zeptala se, když jsme odnášely hromady klacků a uschlých rostlin do tábora.

„Ani nevím,“ odpověděla jsem, což byla tak trochu pravda. „Myslím si, že... Prostě jsem si potřebovala odpočinout. Vypadnout pryč, rozumíš?“

Zasmála se. „Ty máš teda zvláštní představy o odpočinku.“

Opětovala jsem její úsměv. „To je asi fakt.“

Cestou zpátky jsem v duchu trochu litovala, že jsem nebyla o něco... upřímnější. Ne že bych přímo lhala, to ne. Opravdu jsem si chtěla odpočinout. Až na to, že nejen od práce nebo stresu. Nestála jsem o žádnou dovolenou. Chtěla jsem si odpočinout sama od sebe, od svého života. Když jsem uviděla inzerát s přihláškou do *Posledního útočiště*, nebyla jsem už týden a půl venku. Od chvíle, kdy jsem mluvila s máminým a tátovým právníkem a dořešila se šéfem svůj odchod, jsem se s nikým nebavila. Ztratila jsem jedině dva lidi, kteří mě opravdu znali, a bez nich jako bych postrádala smysl. Neznala jsem samu sebe.

Se Zoe jsem o tom mluvit nemohla. Vždyť jsme se sotva znaly. Navíc, jak by to znělo? Trapně. Devětadvacetiletá ženská, která měla jediný opravdový vztah s rodiči. Žádní kamarádi ze školy, protože jsem tam skoro nechodila. Žádní kumpáni z univerzity, protože jsem byla tak stydlivá, že jsem se na večírcích vždycky krčila někde v rohu. Zoe se spoustou plánů, ambicí a přátel byla mému šedivému neživotu na hony vzdálená.

Než jsme se vrátily do tábora, kluci postavili nízký přístřešek. Boky a střechu tvořily palety vycpané kapradím a omotané krycí plachtou. Malý, ale praktický.

SARAH GOODWIN

Já a Zoe jsme v písčité půdě vyhloubily díru. Nebyla jsem si úplně jistá, jak správně rozdělat oheň, a ona také ne. Zapojily jsme selský rozum a postavily jsme v jamce jakousi pyramidu z klacků. Zoe vytáhla umělohmotný zapalovač a snažila se podpálit kapradí.

„Sakra, je to mokrý.“

Zalovila jsem v kapse kabátu a vytáhla pár účtenek za rychlé občerstvení po cestě na sever. „Neříkej Andrewovi, že jsme švindlovaly.“

Zahihňala se, podpálila papír a zažehla jím kapradí. Několikrát jsme se vydaly na pláž pro kameny. Když jsme skončily, všichni si měli kam dát hrnce na ohřátí večere.

„Koukněte na ten výhled,“ řekl Duncan stojící před přístřeškem s rukama v bok. „Když si člověk pomyslí, že tohle museli vidět naši předkové, když ještě neexistovaly vesnice ani města... Paráda.“

Andrew souhlasně přikývl. „Nemůžu se dočkat, až zítra začneme pořádně stavět. Umíte si představit, že tomu tady budeme říkat domov?“

Když se Maxine a Gillian vrátily, měly plastový kanystr plný vody z potoka. Gillian byla zpocená a měla červené tváře, Maxine se pořád tvářila soustředěně. Andrew si s sebou vzal vojenskou příručku přežití, kde se psalo, jak vyrobit jednoduchý vodní filtr, a s jeho pomocí scedil písek a nečistoty. Vzhledem k dlouhé cestě lodí a pozdnímu příjezdu se už smrákalo.

Uvařili jsme vodu a konečně získali vytoužený čaj. Podle seznamu jsme si měli vzít zásobu jídla nejméně na měsíc, potom už se budeme muset živit sběrem a rybařením.

ROK V RÁJI

„Jé!“ Zoe uviděla můj sáček sušeného zeleninového kari a zamávala svým vlastním. „Koukám, že jsme obě vybíly obchod s kempinkovým vybavením. Neuvaříme si to společně a nerozdělíme se na půl?“

Kolem ohně se uzavíraly podobné obchody, aby se jídlo připravilo rychleji. Všimla jsem si, že Maxine se také vydala cestou instantních pokrmů. Andrew měl velká balení základních potravin – čočku, vejce v prášku, ovesné vločky – a Duncan zase proteinové tyčinky a jakousi sypkou syrovátkovou směs.

„Tak fajn, teď jsme všichni najedení,“ zahřímal Duncan svým „přátelským“ hlasem. „Vím, že už jsme trochu pokecali, ale pojďme se pořádně představit, ať víme, s kým máme tu čest. Takže já jsem tesař, ale taky ajťák, rád hraju ragby a dělám kapitána místního týmu a jsem tady kvůli dobrodružství. Ukázal na Andrewa po své levici. „Teď ty, Andy.“

„Dobře, já pracuju na městské farmě v Bristolu a starám se hlavně o permakulturní projekt, který jsme tam rozjeli. Jsem tady, protože mám rád Raye Mearse a myslím si, že to bude dobrý experiment, který ukáže veřejnosti, že nemá být lhostejná k naší budoucnosti.“

Další na řadě byla Maxine. „Já jsem Maxine. Celý život chodím do skauta, v současné době tam vedu mladší žákyně. Pomáhám s cenou vévody z Edinburghu a jsem tu proto, abych propagovala její hodnoty a ukázala, že skautské hnutí má pořádko říct.“

Když se ke slovu dostala Zoe, zamávala rukou. „Já jsem Zoe. Studuju grafiku a jsem tady asi hlavně proto, že se chci naučit líp upcyklovat a recyklovat. Taky doufám, že získám

SARAH GOODWIN

inspiraci pro svoji uměleckou práci a užiju si rok volna, který jsem nikdy neměla.“

Pak jsem přišla na řadu já. Hlavou mi prolétly myšlenky na dědictví, prázdný byt a bývalou práci. Nakonec jsem jen řekla: „Já jsem Maddy a studovala jsem botaniku. Ráda sbírám plodiny a už se těším, až se zítra dám do práce.“

„Znáš bylinky a tak?“ zeptal se Shaun s cigaretou za uchem. „Nedalo by se najít něco na kouření, až nám všechno dojde?“ Mávl sáčkem tabáku na ruční balení cigaret.

„Spousta věcí – ale nic s nikotinem, promiň.“

„Budeme muset doufat, že nám televizi trošku nechali někde v ptačím hnízdě,“ pokračoval. „Každopádně všechny zdravím, já jsem Shaun. Učím se na řezníka a moc rád vařím zvěřinu ve volné přírodě.“ V tom svém vlněném svetru působil jako drsňák z venkova, který by se rád stal novým Valentinem Warnerem a Jamiem Oliverem dohromady. Doufala jsem, že dokáže víc než se tak tvářit.

Frankův úvod byl ještě kratší než můj. Byl to hospodský v důchodu a přijel kvůli rybaření. Připadalo mi, že každou chvíli začne klimbat.

„Takže už zbývá jen já,“ řekla Gillian. „Je mi dvaadvacet, jsem svobodná a na lovu! Ještě před pár měsíci jsem se starala o mámu. Od její smrti vedu domácí firmu na prodej esenciálních olejů. Jsem trochu kutilka a mám pěknou malou zahrádku, takže budu pěstovat spoustu krásné zeleniny a těším se, až vás všechny poznám!“

Když skončilo oficiální představování, řeč se stočila k plánu na nadcházející rok. Já jsem většinou jen poslouchala.